

Verslag BO FET

Vergadering Bestuurlijk overleg Friese Energietafel

Datum: 21 maart 2024 van 12.30 – 14.30 uur (aansluitend op het VFG-portefeuillehouders overleg Klimaat en Energie)

Plaats: Stadhuis Leeuwarden, Hofplein 38.

Genodigden: S. Knol (provincie Fryslân) (vz), E. Stellingwerf (Leeuwarden), B. van Zandbergen (Tytsjerksteradiel), H. Sijsma (Harlingen), H. den Hartigh (Weststellingwerf), L. van der Tuin-Kuipers (Achtkarspelen), I. Groeneveld (De Fryske Marren), D. Durksz (Opsterland), I. Zonneveld (Schiermonnikoog), J. Dijkstra (Waadhoeke), P. IJnsen (Ameland), R. Slijver (Noardwest Fryslân), H. de Boer (Sudwest-Fryslân), G. But (Ooststellingwerf), J. Zoetendal (Heerenveen), R. van Maurik (Wetterskip Fryslân), M. le Roy (Smallingerland), R. de Jong (Vlieland), G. van Essen (Terschelling), G. Wiersma (Dantumadiel), [redacted] (FEA), J. van Leeuwestijn (Heerenveen), [redacted] (Liander), [redacted] (coördinator FET/RES), [redacted] (Provincie Fryslân), [redacted] (programmasecretaris FET, verslag).

Gasten: [redacted] (projectleider warmtetransitie FET), [redacted] (Provincie Fryslân), [redacted] (projectleider Energie-infrastructuur, FET), [redacted] (Bureau Berenschot). K. Wielstra (Dantumadiel, vervangt G. Wiersma). [redacted] (Duurzaam Bouwloket, bij punt 5.2, wordt vervangen door [redacted]), [redacted] (vervangt [redacted], FEA), [redacted] (NPLW)

Afwezig: R. Van Maurik, G. Wiersma, [redacted], Berber van Zandbergen, R. Slijver, K. Wielstra, [redacted], I. Zonneveld, [redacted], R. de Jong, D. Durksz

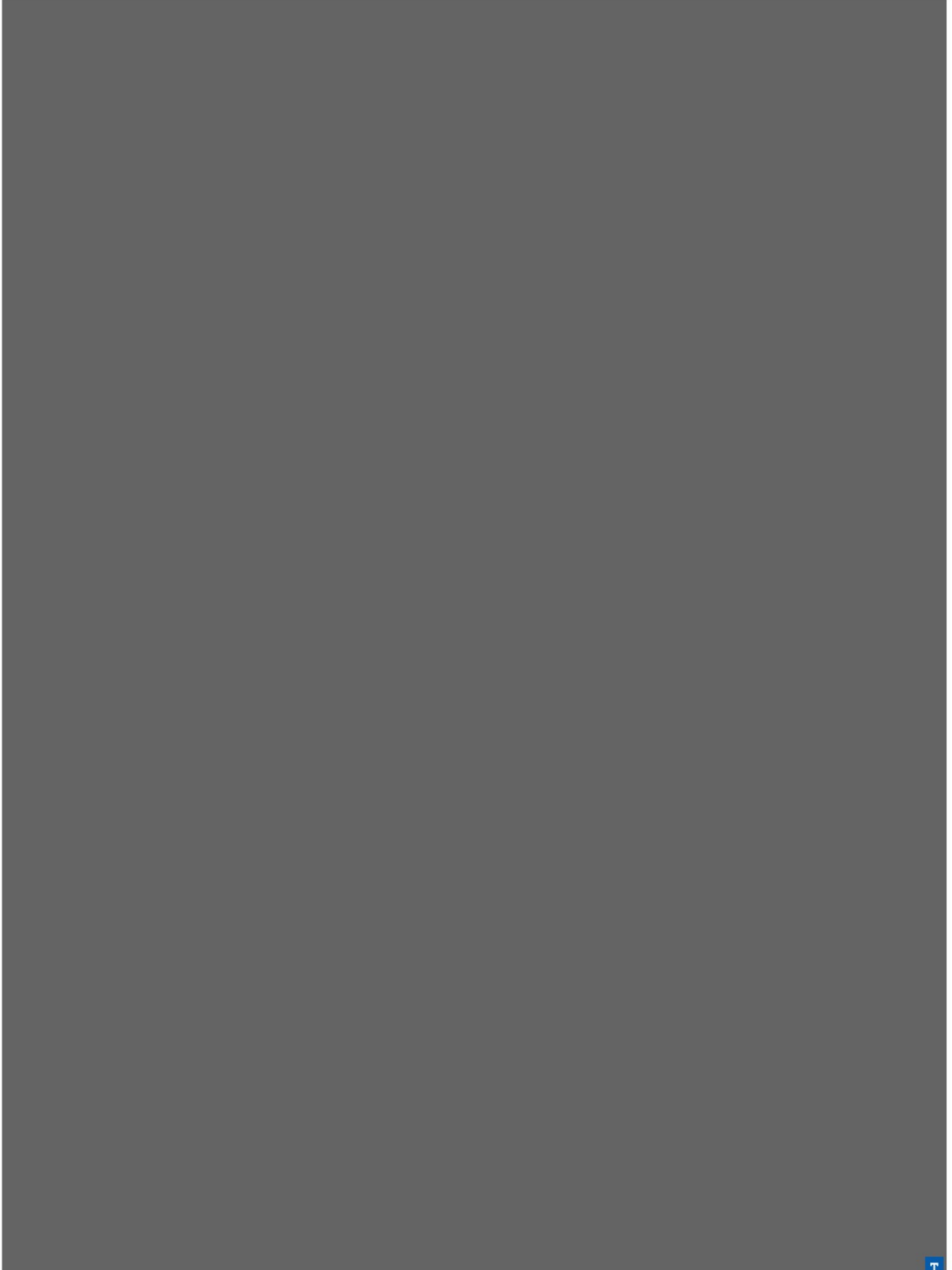
	Agendapunt
1	Opening en vaststelling agenda Sijbe Knol: opent de vergadering en meldt de afwezigen. De toelichting van Groen Gas wordt doorgeschoven naar de volgende (reguliere)vergadering.
2	Mededelingen, achtergrondinformatie en ingekomen post <u>Bijlagen:</u> 2 Overzicht en toelichting mededelingen, achtergronddocumenten en ingekomen post 2.1 Terugblik FET(te) werkdagen 5/10, 24/10, 14/11 en 7/12/2023 2.2 Brief Min EZK n.a.v. aanvraag OER d.d. 7/12/2023

2.3 Oplegger: Voortgang oprichting Fries Energiehuis

2.4 Groen Gas: komt op agenda 11 juli 2024

2.5 Update website Friese Energietafel

Bij 2.3: Fries Energiehuis

3	Verslag BO FET 16 november 2023 en Extra BO FET 11 januari 2024 <u>Bijlagen:</u> 3.1 Verslag BO FET 16 november 2023 3.2 Verslag Extra BO FET 11 januari 2024 De verslagen worden vastgesteld.
4	Energie-infrastructuur en energievisie <i>Vragen en onderwerpen ter bespreking bij het BO FET van 21 maart m.b.t onderdeel A. de Energievisie (proces)</i> 1. Heeft het BO FET op- of aanmerkingen over de stand van zaken van de uitgevoerde en geplande stappen en het geplande consultatieproces? 2. De (status van) de notitie Energieke gevoelens van wethouder Zoetendal. 3. Is het raadzaam om, na 22 april en na bespreking bij de colleges, te kiezen om aan de volksvertegenwoordigers wensen en bedenkingen te vragen als input voor de behandeling daarna bij PS? 4. De wijze waarop, bij of na versturing van de concept energievisie na 22 april 2024, breder moet worden gecommuniceerd over de energievisie met daarbij meer aandacht voor het gezamenlijk verhaal en creëren van draagvlak. <u>Bijlagen</u> 4. Oplegger Energievisie. 4.1 Begeleidende brief Energieke gevoelens van J. Zoetendal 4.2 Energieke gevoelens (analyse bestuurlijke gesprekken energievisie door J. Zoetendal) 4.3 Consultatie- en besluitvormingsroute versie 1 maart 2024 4.4 Concept Energievisie d.d. 01 maart 2024 (ter info) 4.5 Overzicht verwerking reacties feedbackronde in de Energievisie (info) 4.6 Uitnodigingen Bijeenkomsten volksvertegenwoordigers d.d. 18/3/2024 (fysiek) en 26/03/2024 (webinar) (mededeling) <i>Bij 4. Oplegger Energievisie</i> geeft een toelichting op het besluitvormingsproces en tijdsplan zoals dat nu voor ligt (zie 4.3) Sijbe Knol: vult aan dat GS achteraan in het proces staat, omdat zij graag alle input vanuit de andere overheden mee willen nemen in hun beraadslagingen. Evert Stellingwerf: verifieert of iedereen zich zo kan vinden in het besluitvormingstraject. Dit is het geval. Jelle Zoetendal: was 18 maart jl. aanwezig bij een bijeenkomst voor de volksvertegenwoordigers. Er komt straks wel wat op deze groep af. Misschien kunnen zij geholpen worden in het soort reactie dat verwacht wordt door bijv. een viertal vragen voor te leggen waarop zij kunnen reageren.

Gerben But: zou het op prijs stellen als deze vragen mee gaan in het BO FET van 22 april 2024.
Lea van der Tuin: de regio-analyse loopt in haar regio gelijk op met de energievisie. Dit kan als het goed is goed naast elkaar lopen, maar het is wel veel in één keer.

Evert Stellingwerf: denkt erover om de raad een zienswijze voor te leggen, waar de raad op kan reageren. Dit kan ook richting geven. Dit gaat over de vorm, het kan ook anders dan op deze wijze. Hij wil hier graag op 22 april a.s. verder over discussiëren.

Gerben But: Oost- en Weststellingwerf zijn nog niet met de regio-analyse bezig, hierdoor is het in deze regio wat complexer.

Evert Stellingwerf: stelt voor om de stukken naar de raad te sturen met een concept-zienswijze, deze zienswijze kan worden vastgesteld, of hier kan op gereageerd worden.

Jelle Zoetendal: in de zienswijze kunnen dan de vier vragen aan de orde komen.

Sijbe Knol: Zou liever zien dat er een collectieve oplegger komt met enkele vragen hierin waar antwoord op gegeven moet worden.

Evert Stellingwerf: een zienswijze is niet ongebruikelijk, maar de optie van Zijbe Knol is ook goed mogelijk.

Irona Groeneveld: zou graag iets mee willen geven vanuit het BO FET richting de volksvertegenwoordigers. Over hoe de energievisie tot stand is gekomen met inbreng van all stakeholders.

Sijbe Knol: dit zou kunnen via een begeleidende brief.

Maria le Roy: kan zich vinden in de werkwijze die Evert Stellingwerf voorstelt.

Bij:

4.1 Begeleidende brief Energieke gevoelens van J. Zoetendal en

4.2 Energieke gevoelens (analyse bestuurlijke gesprekken energievisie door J. Zoetendal)

Jelle Zoetendal: geeft een toelichting op de openhartige gesprekken die hij gevoerd heeft in januari en februari 2024.

Sijbe Knol: vraagt of alle aanwezigen zich herkennen in de conclusies in het stuk van Jelle Zoetendal. Dit is het geval.

Gerben But: zou ook graag afspreken wat we er nu verder mee gaan doen.

Evert Stellingwerf: er staan interessante dingen in de brief waar we als BO FET wat mee kunnen, zoals bijv.: Als we de doelstellingen niet halen, wie komt dan in actie? Wat is daar de rol van het BO FET in? Als de energievisie er ligt, dan wil hij graag een vervolgesprek over de uitvoeringsstrategie.

Sijbe Knol: wat doen we verder met het stuk? Wat vindt de auteur zelf?

Jelle Zoetendal: heeft er geen problemen mee dat het stuk gedeeld wordt.

Jan Dijkstra: vindt dat mensen meegenomen kunnen worden in het opstellen van de visie en dat ook de stukken van Jelle Zoetendal gedeeld mogen worden.

Irona Groeneveld: is het hier mee eens, het is een ingewikkeld proces, dat mag zichtbaar worden door het delen van de analyse van de bestuurlijk ambassadeur.

Lea van der Tuin: aarzelt eerst enigszins, maar kan zich hier wel bij voegen.

Sijbe Knol: vult n.a.v. de aarzeling van Lea van der Tuin aan dat in de aanbiedingsbrief goed geduid worden wat de status van het stuk is.

Bij:

4.3 Consultatie- en besluitvormingsroute versie 1 maart 2024

4.4 Concept Energievisie d.d. 1 maart 2024 (ter info)

Sijbe Knol: concludeert dat we als BO FET achter de consultatie en – besluitvormingsroute staan. Zijn er nog opmerkingen over de energievisie?

Evert Stellingwerf: vraagt zich af of er nog ‘show-stoppers’ zijn voor de andere bestuurders.

Hij heeft zelf nog enige aarzeling bij het al dan niet opnemen van de ontwikkelpaden als bijlage bij de energievisie. Dit omdat voor Leeuwarden zo'n ontwikkelpad is uitgewerkt en is toegevoegd. Hier kan dan de aandacht te veel op komen te liggen.

Jan Dijkstra: in het hele ingewikkelde verhaal waar we mee bezig zijn, is dit ook een onderdeel. In die zin heeft hij daar minder moeite mee.

[J]: het ontwikkelpad behoeft enige toelichting, maar het heeft wel een duidelijke meerwaarde, omdat het meer informatie geeft over de verschillende scenario's. Hij kan zich echter ook voorstellen dat het weggelaten wordt, omdat het aanvullende informatie betreft.

[J]: het kan voor die regio's waarvan een ontwikkelpad is uitgewerkt dan wel heel concreet worden. Geeft de suggestie om in plaats daarvan één fictief ontwikkelpad in de visie op te nemen.

Jan Dijkstra: pleit ervoor het te laten zoals het is, omdat het zo duidelijk weergeeft waar een regio tegen aan kan lopen.

Evert Stellingwerf: ziet wel mogelijkheden om het doel van de ontwikkelpaden toe te lichten en vragen hierover goed te kunnen beantwoorden, waardoor het er wel in kan blijven.

Lea van der Tuin: vindt dat het wel verduidelijkend werkt. Dit maakt de andere gemeenten ook duidelijk wat er te verwachten is.

Henk de Boer: zou los van een ontwikkelpad voor een regio ook een ontwikkelpad voor een bepaalde techniek voorstellen, bijv. t.a.v. de warmtenetten. Hierdoor kunnen raden zich hier ook in herkennen.

Jelle Zoetendal: vind de ontwikkelpaden mooi als evaluatie van de visie vooraf. Hij ziet het als vingeroefening: als we de visie in de tijd plotten, hoe komt het er dan uit te zien?

Jan Dijkstra: vat samen dat goed uit te leggen is waarom ze erbij zitten en wat we er mee willen.

Sijbe Knol: stelt voor om de ontwikkelpaden er dit gehoord hebbende in te laten en om nog even goed naar de formulering te kijken in de toelichting, dit kan ook aandacht krijgen in de aanbiedingsbrief.

Henk de Boer: vraagt nog eens om meer aandacht te geven aan de warmtenetten als ontwikkelpad.

Evert Stellingwerf: de warmtenetten zitten in Leeuwarden bij de gebouwde omgeving erin, hij ziet dat Súdwest meer gericht is op warmte in de buitengebieden. Moet de visie hier nog op aangepast worden?

Jan Dijkstra: ziet de uitwerking van Súdwest als één van de ontwikkelingen c.q. uitwerkingen over oplossingen die mogelijk zijn.

	J: ziet veel in het concept warmtegemeenschappen en zou dit graag verder uitgewerkt willen zien. Is blij dat de FEA zo nauw betrokken is bij de tot standkoming van de energievisie. Sijbe Knol: dan ronden we hierbij dit onderdeel af. We mogen onszelf een compliment geven hoe ver we zijn. <i>4.5 Overzicht verwerking reacties feedbackronde in de Energievisie (info)</i> Over deze bijlage zijn geen opmerkingen. <i>4.6 Uitnodigingen Bijeenkomsten volksvertegenwoordigers d.d. 18/3/2024 (fysiek) en 26/03/2024 (webinar)</i> Hendrik Sijsma: was aanwezig bij de bijeenkomst op 18 maart jl. Jammer dat er zo weinig opkomst was met in totaal ca. 30 aanwezigen. Sijbe Knol: degenen die er niet live bij waren kunnen op 26 maart nog aansluiten bij het webinar.
5.	Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) <u>Bijlagen:</u> 5. Oplegger warmtepijler FET 5.1 Landelijk narratief warmtetransitie 5.1 Toelichting Nationale Programma Lokale Warmtetransitie en bestuurlijk gesprek Vragen aan het BO FET: 1. Hoe verhoudt het landelijke narratief zich tot de gemeentelijke realiteit? 2. Hoe willen gemeenten hun regierol in gaan vullen? 3. Wat hebben gemeenten nodig van het Rijk, het NPLW en de FET om de warmtetransitie te laten slagen? Tine Postma stelt zichzelf voor als projectleider van de pijler Warmtetransitie. Zij heeft vandaag het NPLW uitgenodigd, te weten J, J en J. Deze laatste maakt een geanonimiseerd verslag, wat mee teruggenomen wordt naar het NPLW. J: is J van het NPLW en vervangt vandaag J als J. J geeft een presentatie over wat het NPLW is en welke producten het NPLW oplevert. J: is accounthouder van het NPLW voor Friesland. Geeft aan wat J tegenkomt bij gemeenten en noemt een aantal toonaangevende projecten in de Provincie. Wat J opvalt is het verschil in omvang van de ambitie tussen gemeenten, maar ook het verschil in proactief versus wat meer afwachtend. Ook leeft de vraag 'Hoe verhouden we ons als gemeenten tot elkaar, tot de Provincie en tot het Rijk?' Via een tijdslijn in Powerpoint wordt een toelichting gegeven op wat er van gemeenten verwacht wordt tot 2026. Sijbe Knol: zijn er vragen n.a.v. de presentaties?

Lea van der Tuin: heeft een vraag over de warmtetransitie op het platteland. Hier zijn twintig woningen bij elkaar al een grote wijk. Er zijn twee grotere kernen in Achtkarspelen en heel veel kleine dorpen. Hoe ziet het NPLW dit?

[J]: het NPLW richt zich nadrukkelijk ook op kleinere en middelgrote gemeenten. Wat heeft u nodig als (plattelands)gemeente? Er zijn bijv. mogelijkheden om expertise in te zetten via RVO over kleinschalige warmtenetten. Vanuit een eerdere bijeenkomst in Overijssel waren veel vragen over Groen Gas, hier is het NPLW op ingesprongen. Bij Groen Gas is het kostenaspect van belang, maar ook dat het in de Gebouwde Omgeving niet direct ingezet kan worden.

Jan Dijkstra: in Waadhoeke is een Warmtetransitie-visie opgesteld. Hieruit komt naar voren dat eerst vol ingezet wordt op besparing en dat ondertussen de ontwikkelingen gevolgd worden. Men maakt zich wel zorgen over de praktische uitvoerbaarheid van de warmtetransitie (bijv. zijn er voldoende vakmensen, etc.). In Waadhoeke heeft Dijkstra onlangs het duurzaamste huis van Friesland geopend, dit staat midden in het veld. Dit is om te laten zien dat het ook hier op het platteland mogelijk is om van het gas af te komen. Geeft aan dat het filmpje van het NPLW over het narratief van de warmtetransitie, dat getoond werd aan het einde van de presentatie van [J], duidelijk en toegankelijk is. Hierin kwamen zowel steden alsook het platteland aan de orde.

Evert Stellingwerf: in Leeuwarden is men op verschillende schaalniveaus tegelijk bezig, zowel in stedelijk gebied alsook op het platteland (bijv. in Raerd).

[J]: heeft regelmatig contact met de ambtenaar van Leeuwarden om druk uit te oefenen op EZK als het gaat om het wegnemen van belemmeringen.

[J]: roept op om het NPLW vooral te voeden vanuit de regio's, omdat [J] samen met de directeur alle signalen meeneemt naar andere overlegtafels die van belang zijn. Evert Stellingwerf: er zijn goede subsidievoorwaarden nodig om de koplopers het laatste zetje te geven om tot uitvoering over te gaan.

[J]: vult aan dat ook de expertise van RVO kan ingezet worden via het NPLW. Het NPLW heeft goede ingangen bij RVO, waardoor lijnen dan kort zijn.

Henk de Boer: vraagt wat voor informatie het NPLW nodig heeft vanuit de regio's. Deelt mee dat t.a.v. aquathermie de gemeente Súdwest-Fryslân druk bezig is, ook met het opstellen van een bronnenstrategie.

[J]: heeft behoefte aan alles waar de gemeenten tegenaanlopen. Bijv. Casuïstiek van bijv. Warmtenetten, maar ook de knelpunten waar de koplopers tegenaan aan lopen.

[J]: veel gemeenten zijn al bezig met pionieren. [J] heeft contact met de ambtenaar in Súdwest-Fryslân die met kleinschalige warmtenetten bezig is. De punten hieruit worden al meegenomen in de terugkoppeling naar het NPLW. De visie in Súdwest is: Waar kunnen allemaal warmtenetten aanleggen en welke 'gaten' blijven dan nog over?

Henk de Boer: Súdwest kijkt vooral naar Denemarken als het gaat om 50 of 60 woningen bij elkaar, dan kan dit een oplossing zijn.

[J]: De Deense mensen komen naar Nederland voor het congres dat het NPLW gaat organiseren in juni.

Henk de Boer: Súdwest heeft een samenwerkingsverband met Denemarken, zodat er beide kanten op kennis uitgewisseld wordt.

[J]: stelt zich voor aan het BO FET als vervanger van [J] van Liander. Geeft aan dat op het elektriciteitsnet vele uitbreidingen nodig zijn, vooral ook op het gebied van de laagspanning. Eén op de drie straten moet open hiervoor de komende jaren. Dit moet

	voor 2040-2050 afgerond zijn. Liander gaat per gemeente een voorstel maken voor verzwaring van het laagspanningsnet (voor eind 2024). Hiervoor is het nodig om te weten hoe de warmtetransitie eruit gaat zien bij gemeenten. Evert Stellingwerf: vraagt wat Liander precies nodig heeft. ■: een transitievisie warmte is een goed begin, maar hier ontbreekt nog: 'Wat gaan we waar doen op welk moment'. Evert Stellingwerf: het warmteprogramma gaat programmeren in de tijd, maar dat lijkt net achter de planning van Liander aan te lopen. ■: heeft niet de illusie dat alle gemeenten dit eind van het jaar helder hebben. Zij willen wel vanuit Liander in ieder geval hun aanpak delen en hij hoopt dan met gemeenten afspraken te kunnen maken met gemeenten wanneer er wel meer duidelijkheid kan zijn. ■: ook Woningbouwcoöperaties moeten meegenomen worden. Bekijk het vooral integraal, geeft hij gemeenten mee. ■: stelt zichzelf ook voor, als afgevaardigde van de Friese Energie Alliantie. Hij ziet dat het voor burgers en bedrijven erg complex is (als lopen in de mist). Wanneer moet ik mijn ketel nu vervangen? Er komen allerlei wetten aan, maar die geven nog geen duidelijkheid aan inwoners. Het narratief helpt enigszins, maar er is meer nodig om de warmtetransitie bij burgers helder te krijgen. ■: het blijft dat mensen (hybride) warmtepompen gaan aanschaffen terwijl na drie jaar bijvoorbeeld blijkt dat er een warmtenet komt. Dit is niet te voorkomen. Irona Groeneveld: in De Fryske Marren wil men aansluiten bij de 51 kernen. Er is veel energie en deskundigheid aanwezig bij de inwoners. Het is tegelijkertijd heel omvangrijk. De kennis die door bewoners (lokale initiatieven) wordt opgebouwd moet ook weer teruggepakt worden bij gemeenten. Bij gemeenten is de capaciteit beperkt. De worsteling is hoe je van de eerste stap (visie) tot een tweede stap (invulling per kern) komt. Wat nodig is duidelijkheid wat betreft wetgeving. Sijbe Knol: Kleinschalige warmtenetten, kleinschaligheid in het algemeen en Groen Gas zijn belangrijke punten om mee terug te nemen door de mensen van het NPLW. 5.2 Teken en Samenwerkings- en uitvoeringsovereenkomst NIP/WPF Tijdens de bijeenkomst vindt de ondertekening plaats van de samenwerkingsovereenkomst (door 14 gemeenten en de Provincie) en de uitvoeringsovereenkomst (Provincie als penvoerder en Duurzaam Bouwloket). <u>Bijlagen:</u> 5.2 a. Samenwerkingsovereenkomst NIP/WPF 5.2 b. Uitvoeringsovereenkomst bij SOK NIP/WPF met Duurzaam Bouwloket ■: geeft een toelichting op het Nationaal Isolatieplan en de aanvulling vanuit de Windpark Fryslân gelden (WPF). Door dit laatste kunnen mensen met energie-armoede 2500,- extra subsidie ontvangen bovenop de NIP-subsidie. ■ wordt voorgesteld, ■ zal namens Duurzaam Bouwloket de uitvoeringsovereenkomst ondertekenen. Bij de ondertekening worden foto's gemaakt voor bij een persbericht.
6	Rondvraag Er zijn geen punten voor de rondvraag.

7	Sluiting Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter het overleg om 14.30 uur.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

T

Valt buiten de reikwijdte van het verzoek